

103 BIBELHACKS

**Praktiska råd för att hjälpa dig att lättare
läsa och förstå varje bok i Gamla testamentet**

Jonas Dagson

103 BIBELHACKS

© Jonas Dagson och XP Media

Illustrationer: Jonas Dagson

Sättning: Esa Tantt

Omslag: Fredrik Lundqvist och Jonas Dagson

Samtliga bibelcitater är hämtade från
Svenska Folkbibeln 2015 där annat ej anges.

XP Media

Box 4

247 27 Genarp

www.xpmedia.org

08-7412601

Tryckt i Tallinn 2025

ISBN: 978-91-989751-2-3

INNEHÅLL

Förord	7
--------	---

INTRODUKTION

Hack 1:	Att läsa Bibeln	10
Hack 2:	Att läsa Gamla testamentet	11
Hack 3:	Att läsa Moseböckerna	12
Hack 4:	Moseböckernas författarskap	13

MOSEBÖCKERNA

Hack 5:	Att läsa Första Mosebok	16
Hack 6:	Adam och Evas liv	17
Hack 7:	Patriarkernas kronologi	18
Hack 8:	Abrahams liv (I)	19
Hack 9:	Abrahams liv (II)	22
Hack 10:	De centrala förbunden i Bibeln	21
Hack 11:	Att läsa Andra Mosebok	22
Hack 12:	Slaveriets kronologi	23
Hack 13:	Moses liv (I)	24
Hack 14:	Moses liv (II)	25
Extraläsning:	Mose gick den långa vägen	26
Hack 15:	Tio plågor över de egyptiska gudarna	27
Hack 16 :	Tio frågor kring uttåget ur Egypten	28
Hack 17:	Vad är lagens syfte?	29
Hack 18:	Att läsa Tredje Mosebok	30
Hack 19:	Att läsa Fjärde Mosebok	31
Hack 20:	Den aronitiska välsignelsen (4 Mos 6:24–26)	32
Hack 21:	Att läsa Femte Mosebok	33
Hack 22:	Trosbekännelsen (5 Mos 6:4–5)	34
Hack 23:	Löftet om ett land	35

DE HISTORISKA BÖCKERNA

Hack 24:	Att läsa de historiska böckerna	38
Hack 25:	Att läsa Josua	39

Hack 26:	Josuas liv	40
Hack 27:	Arkens väg genom landet	41
Hack 28:	Bibelns teofanier	42
Hack 29:	Hur ska jag uppfatta texter om krig och våld?	43
Hack 30:	Att läsa Domarboken	44
Hack 31:	En översikt av domarna	45
Hack 32:	Att läsa Ruts bok	46
Hack 33:	Några viktiga kvinnor i Gamla testamentet	47
Hack 34:	Att läsa Första Samuelsboken	48
Hack 35:	David's liv (I)	49
Extraläsning: Berättelsen om jättar och hjältar		50
Hack 36:	David's liv (II)	52
Hack 37:	Att läsa Andra Samuelsboken	53
Hack 38:	Några viktiga muntliga profeter	54
Hack 39:	Att läsa Första Kungaboken	55
Hack 40:	Salomos liv	56
Hack 41:	Kungatidens kronologi	57
Hack 42:	Kungar i sydkriket (I)	58
Hack 43:	Kungar i sydkriket (II)	59
Hack 44:	Kungar i nordriket (I)	60
Hack 45:	Kungar i nordriket (II)	61
Hack 46:	Att läsa Andra Kungaboken	62
Hack 47:	Några viktiga regenter	63
Hack 48:	Att läsa Första Krönikeboken	64
Hack 49:	Att läsa Andra Krönikeboken	65
Hack 50:	Skilnader mot Samuels- och Kungaböckerna	66
Hack 51:	Att läsa Esra	67
Hack 52:	Estras liv	68
Hack 53:	Efterexilisk kronologi	69
Hack 54:	Att läsa Nehemja	70
Hack 55:	Nehemjas liv	71
Hack 56:	Att läsa Ester	72
Hack 57:	Esters liv	73
Hack 58:	Tio viktiga arkeologiska fynd	74

DE POETISKA BÖCKERNA

Hack 59:	Att läsa poetisk litteratur	76
Hack 60:	Att förstå parallellism	77
Hack 61:	Att förstå stilfigurer	78
Hack 62:	Att läsa Job	79
Extraläsning:	Dagen då Gud gav Job en lektion i ekologi	80
Hack 63:	Jobs liv	82
Hack 64:	Att läsa Psaltaren	83
Hack 65:	Olika typer av psalmer	84
Hack 66:	Några kända psalmer	85
Hack 67:	Att läsa Ordspråksboken	86
Hack 68:	Personer att notera i Ordspråksboken	87
Hack 69:	Att läsa Predikaren	88
Hack 70:	Att läsa Höga Visan	89

DE PROFETISKA BÖCKERNA

Hack 71:	Att läsa profeterna	92
Hack 72:	Profetior om Jesus (I)	93
Hack 73:	Profetior om Jesus (II)	94
Hack 74:	Att läsa Jesaja	95
Hack 75:	Jesajabokens författarskap	96
Hack 76:	Jesajas liv	97
Hack 77:	Att läsa Jeremia	98
Hack 78:	Det nya förbundet (Jer 31:21–34)	99
Hack 79:	Jeremias liv	100
Hack 80:	Några avgudar i Gamla testamentet	101
Hack 81:	Att läsa Klagovisorna	102
Hack 82:	Att läsa Hesekiel	103
Hack 83:	Hesekiels liv	104
Hack 84:	Att förstå apokalyptisk text	105
Hack 85:	Att läsa Daniel	106
Hack 86:	Daniels liv	107
Hack 87:	Daniels fem syner (Dan 7–12)	108
Hack 88:	Att läsa Hosea	109

Hack 89:	Hoseas äktenskap som illustration	110
Hack 90:	Att läsa Joel	111
Hack 91:	Att läsa Amos	112
Hack 92:	Att läsa Obadja	113
Hack 93:	Att läsa Jona	114
Extraläsning: Jona – Bortom berättelsen om en val		115
Hack 94:	Att läsa Mika	117
Hack 95:	Att läsa Nahum	118
Hack 96:	Att läsa Habackuk	119
Hack 97:	Att läsa Sefanja	120
Hack 98:	Att läsa Haggai	121
Hack 99:	Templen i Bibeln	122
Hack 100:	Att läsa Sakarja	123
Hack 101:	Att läsa Malaki	124
Hack 102:	Bilden av Gud	125
Hack 103:	Att tillämpa Gamla testamentet	126

FÖRORD

Det engelska ordet ”hack” kan översättas med ”knep” eller ”smarta lösningar”. Ordet har här använts i en vid bemärkelse. Alla 103 punkterna kanske inte kan ses som hacks. Men alla punkterna i boken kan bidra med kunskap, information och förslag om hur du lättare ska kunna ta dig an och läsa de olika böckerna i Gamla testamentet.

Varje hack försöker ge ingångar in i texten, föreslå sätt att ta sig an berättelsen och ge dig mönster du kan söka efter för att lättare förstå författarens avsikt med det han skrev. Bibeln är inte en mystisk bok med ett dolt budskap bakom texten utan en berättelse där författaren faktiskt vill säga till oss det som orden betyder. Eller som Paulus säger ”Det vi skriver till er är inget annat än det ni läser och kan förstå” (2 Kor 1: 13).

Hoppas de olika hacksen kan hjälpa dig på vägen.

Mölndal augusti 2025

Jonas Dagson

INTRO- DUKTION

-- HACK 1 --

Att läsa Bibeln

- **Bibelns författare:** Bibeln är ”utandad” av Gud (2 Tim 3:16–17). Det innebär att Gud är författaren, även om det är människor som skrivit ner texterna (jfr 2 Mos 24:4).
- **Trovärdig och tillförlitlig:** Därför är Bibeln också en tillförlitlig källa till kunskap om Gud och människan och har auktoritet i frågor om lära och liv (Ps 19:8–10).
- **Många författare:** Bibeln är skriven av en mängd författare (omkring 40). Bland dem finns kungar, profeter, apostlar och poeter. Flera av dem är okända för oss.
- **Lång tid:** Bibeln är skriven under omkring 1 500 år. Gamla testamentet troligen från omkring 1400 till 400 fKr och Nya testamentet från omkring 45 till 95 eKr.
- **Bibelns omfång:** Bibeln innehåller 1 189 kapitel, 929 i Gamla testamentet och 260 i Nya. Sammanlagt innehåller Bibeln drygt 31 000 verser. Kapitel- och versindelningen hör inte till den ursprungliga texten.
- **Många genrer:** Bibeln är en samling skrifter i olika genrer (historia, lagtext, poesi, psalmer, vishetslitteratur, profetiska texter, evangelier, undervisande brev, apokalyptisk litteratur), som uttrycker olika perspektiv på Gud, människan och världen som kompletterar varandra och ger en mångfacetterad bild av tron.
- **Texten är enhetlig:** Trots att Bibeln är skriven av olika författare under lång tid och i olika sammanhang utgör den en helhet med en genomgående berättelse (Ps 119:160, Jes 55:11).
- **Ett övergripande budskap:** Bibeln innehåller en berättelse med ett centralt budskap, nämligen Guds plan för frälsning genom Jesus Kristus. Det övergripande temat kan beskrivas med orden skapelse, syndafall, inkarnation och försoning (Apg 20:27, Ef 3:9).
- **Rotad i historiska händelser:** Bibeln handlar om verkliga händelser och verkliga människor. Den innehåller historiska berättelser och förmedlar teologiska sanningar (Joh 1:14, Apg 1:21).
- **Texten är inte en kod:** Bibeln är inte en mystisk bok med ett dolt budskap, inte en gåta som ska lösas. Texten är avsedd att förstås på ett naturligt sätt när den läses i sitt sammanhang (Ord 8:8–9, 2 Kor 1:13).

Att läsa Gamla testamentet

- **Jesu Bibel:** Gamla testamentet är den Skrift som Jesus själv refererade till och undervisade från under sin tid på jorden (2 Mos 3:14–15, jfr Joh 8:56, Luk 4:16–17, 24:25–27).
- **Största delen:** Utgör mer än tre fjärdedelar (75,6 procent) av Bibeln. Texten finns det fler verser om uttåget ur Egypten än det finns verser om Jesu liv.
- **Ofullständig utan Gamla testamentet:** Hela Bibeln är inspirerad av Gud och nödvändig för att vi ska kunna förstå den kristna tron fullt ut (jfr Luk 24:44–45). ”Det är orimligt att en kristen som ser Jesus som sin lärare och mästare skulle hålla Gamla testamentet lägre än vad Jesus gjorde”. (John Stott).
- **Eviga sanningar:** Introducerar eviga sanningar om Gud, om skapelsen, om människan, om synden, om frälsningen, och om Guds viljas beslut [hans rådslut] (Ef 1:11, jfr Apg 2:23) och om livets mål och mening.
- **Gamla testamentet är grunden för Nya:** Mycket av Nya testamentets innehåll bygger vidare på, förklarar, utvecklar och uppfyller teman och profetior från Gamla.
- **Gamla testamentet ger bakgrunden:** Ger oss historien, lagarna, profetiorna och poesin som utgör bakgrund och sammanhang till Nya testamentet. Beskriver Guds relation med sitt folk Israel och bereder vägen för Messias (2 Mos 12:1–30, Joh 1:29).
- **Centrala teman:** Utvecklar genomgående teman som Guds uppenbarelse, löften och uppfyllelse, förbunden bland annat med Noa, Abraham, Isak, Jakob, Mose och David liksom löftet till Jeremia om ett nytt förbund, tempel och Guds synliga närvaro bland sitt folk samt Israels roll och land.
- **Progressiv uppenbarelse:** Ger oss historien genom progressiv uppenbarelse, dvs. att det Gud berättar förtydligas med tiden, där varje ny fas bygger vidare på den föregående. Teman och tankar introduceras tidigt och utvecklas för att till slut fullbordas i Nya testamentet.
- **Selektivt berättande:** Samtidigt som vissa perioder beskrivs detaljerat (som uttåget ur Egypten), förbigås andra med tystnad eller med ytterst lite material (som de 400 åren av slaveri i Egypten, domartiden eller tiden mellan Gamla och Nya testamentet).
- **Gamla testamentets delar:** Består av tre huvuddelar: de historiska texterna (17 böcker, 436 kapitel), de poetiska texterna (5 böcker, 243 kapitel) och de profetiska texterna (17 böcker, 259 kapitel).

Att läsa Moseböckerna

De fem Moseböckerna inleder Bibeln och lägger en grund för allt som följer.

Saker att tänka på när du läser Moseböckerna

- **Notera genre:** Moseböckerna är till sin karaktär i huvudsak berättande texter. Men mellan berättelserna finns det många och ibland långa sektioner insprängda där texten har en annan genre. **Exempel:** lovsång (2 Mos 15:1–21), lagtexter (5 Mos 15:12–18), släkttavlor (1 Mos 11:10–26) och undervisande tal (jfr 5 Mos 1:1–2).
- **Vad du får veta om Gud:** Lägg märke till hur Gud presenterar sig själv. Han är allsmäktig (1 Mos 1:1–2:3), allvetande (1 Mos 15:13–16), helig (3 Mos 19:2), rättvis (2 Mos 34:7), barmhärtig och nådefull (2 Mos 34:6), trofast (2 Mos 6:4–5), immanent (närvarande) (2 Mos 33:11) och kärleksfull (5 Mos 7:7–8).
- **Följ personer:** Du möter centrala personer, alla värda att studera (Abraham, Sara, Isak, Jakob, Josef, Mose och Josua). Hur möter de Gud? Hur använder Gud dem? Vad har de för brister? Vad kan du lära av deras livsresa?
- **Notera förbunden:** Gud sluter flera förbund. **Exempel:** Adam (1 Mos 2:15–17), Noa (1 Mos 6:17–18), Abraham (1 Mos 12:1–3, 15:18–20), Isak (1 Mos 17:21), Jakob (2 Mos 2:24) och folket (2 Mos 19:3–6, 5 Mos 29:13). Lägg märke till villkoren, vad förbunden lovar och hur det påverkar personen/folket, både när de väljer att lyda Gud och när de väljer att vända sig bort från honom (jfr 5 Mos 27:1–28:68, jfr Rom 10:5).
- **Notera geografin:** Böckerna beskriver platser och områden. Notera speciellt förflyttningarna och beskrivningarna av det land Gud lovade till sitt folk. **Exempel:** 1 Mos 12:7, 13:14–17, 15:18–21, 17:8, 26:3–4, 28:13–14, 5 Mos 1:8, 6:10–11, 9:5, 30:5 och 34:1–4.
- **Förebilder:** Speciellt när det gäller kulten finns det typologiska förebilder som förebådar vad Nya testamentet kommer att visa mer tydligt. **Exempel:** Tabernaklet, offerttjänsten, högtiderna, prästdräkten och den stora försoningsdagen med offerböckerna.
- **Perspektiv:** Fundera på hur det skulle gå att förstå resten av Bibeln om vi saknade de fem Moseböckerna (jfr Jos 23:6)? Eller ens de elva första kapitlen i Första Mosebok?

Moseböckernas författarskap

- 1. Mose som författare:** Moseböckerna gör anspråk på att vara skrivna av Mose. I många texter får Mose instruktioner att skriva ner Guds lag (2 Mos 17:14, 5 Mos 1:5, 5:1, 27:1–8, 29:2, 31:9, 24). Synen stöds av både judisk och kristen tradition.
- 2. Gudomlig inspiration:** Mose har skrivit under gudomlig inspiration, vilket innebär att även lagar och historiska händelser återspeglar Guds vilja och karaktär (jfr ”Hela Skriften”, 2 Tim 3:16).
- 3. Självbiografiska avsnitt:** I Moseböckerna finns texter där Mose beskriver egna unika upplevelser (sin kallelse, 2 Mos 3:1–22, jfr 2 Mos 20:1–21). Det stärker tanken på att det handlar om en ögonvittnesskildring.
- 4. Moseböckernas enhet:** Den teologiska och litterära enheten i de fem Moseböckerna talar för ett sammanhållet författarskap. Enheten är svår att förklara om flera författare skulle ha redigerat texterna över en längre tidsperiod.
- 5. Böckernas tidstypiska detaljer:** Böckerna visar kännedom om egyptiska seder och bruk och om fauna och flora i öknen. Böckerna använder ord, ordformer och talesätt som senare försvinner ur bruk.
- 6. Fördragets konstruktion:** Femte Moseboken är utformad som ett vasallfördrag. Fördraget följer den form som användes 1400 fKr, inte den form som brukades långt senare.
- 7. Bibelns enhet:** All biblisk litteratur efter Moseböckerna genomsyras av Mose lag (Jos 23:6, 1 Kung 2:3, Esra 7:6, Dan 9:13, Luk 24:44, 1 Kor 9:9). Historieskrivningen blir obegriplig om lagen skulle vara en senare konstruktion.
- 8. Jesus bekräftar Mose som författare:** Jesus refererar ofta till ”Mose lag” och tillskriver Mose specifika texter (2 Mos 3:6 i Matt 22:31–32 och 5 Mos 24:1 i Matt 19:8).
- 9. Ytterligare nytestamentlig bekräftelse:** Också Paulus och andra författare bekräftar Moses författarskap (3 Mos 18:5 i Rom 10:5 och 5 Mos 17:6 i Hebr 10:28).
- 10. Tillägg efter Mose tid:** Vissa mindre avsnitt kan ha tillkommit eller justerats senare, exempelvis texten om Moses död (5 Mos 34:1–12). Dessa kan tillskrivas inspirerade redaktörer snarare än att de motsäger Moses övergripande författarskap.

MOSE- BÖCKERNA

Att läsa Första Mosebok

1. **Bokens struktur:** 1. Mänsklighetens ursprung (1:1–11:9), 2. Israels folks ursprung (11:10–50:26). Ett centralt tema i boken är begreppet ”den fortsatta historien” (2:3, 5:1, 6:9, 10:1, 11:10, 11:27, 25:12, 25:19, 36:1 och 37:2).
2. **Gud som skapare:** Gud är skaparen av universum (1:1–30, jfr Ps 90:2). Han skapar allt ur intet, *ex nihilo*.
3. **Skapad till Guds avbild:** Gud skapar människan till sin avbild, *imago dei*. Och Gud ger människan uppdraget att råda över skapelsen (1:26–28).
4. **Ansvar för skapelsen:** De första människorna, Adam och Eva, placeras i Edens lustgård, en plats av fullkomlig harmoni. Deras uppdrag är att vårda och skydda skapelsen och leva där i gemenskap med Gud (2:15).
5. **Syndens konsekvenser:** Men Adam och Eva frestas av ormen och äter av trädet med kunskap om gott och ont. Det leder till syndafallet, som orsakar hela skapelsens fördärv (3:6–7, jfr Rom 5:12–21, 8:22). Följden blir syndaflodden (6:9–9:29) och splittringen vid Babels torn (11:1–9).
6. **Protoevangeliet:** Guds plan för återlösning och försoning av skapelsen uppenbaras genom det tidiga löftet om en kommande avkomma, en Frälsare, som ska krossa ormens huvud (3:15, jfr Gal 4:4, Upp 12:5–9).
7. **Förbundet med Abraham:** Gud sluter förbund med Abraham och lovar honom att han ska bli stamfader till ett stort folk, att han ska få ett land på jorden och att alla släkten ska bli välsignade genom hans efterkommande (12:2–3, 15:1–21, 17:7–8, jfr Gal 3:8–9).
8. **Patriarkerna:** Beskriver patriarkernas liv – Abraham (12:1–25:11), Isak (17:1–27:40), Jakob (25:19–50:14) och dessutom Josef (29:31–50:26) och deras ättlingar.
9. **Gud den Högste:** Kallas *El Elyon*, Gud den Högste (14:19, 22), *El Roi*, Gud som ser mig (16:13), *El Olam*, Gud den evige (21:33), *El Shaddai*, Gud den Allsmäktige (17:1, 50:20).
10. **Resten av Bibeln:** Första Mosebok ger grunden för hela Bibelns frälsningshistoria. Den beskriver ursprunget till universum, livet, människan, synden, löftet om frälsning, civilisationen, offren, språken och Israels folk.

Adam och Evas liv

- 1. Adams skapelse:** Gud formar Adam av jord från marken och blåser in livs-
ande i honom. Han placeras i Edens lustgård för att bruka den (1 Mos 2:7–8,
15–17, 1 Kor 15:45).
- 2. Evas skapelse:** Gud ser att det inte är gott för Adam att vara ensam. Gud
tar ett revben av Adam och skapar Eva som en medhjälpare (1 Mos 2:18–23, 1
Tim 2:13).
- 3. Livet i Edens trädgård:** Adam och Eva lever i harmoni med Gud och
varandra, utan skam eller synd. De får fri tillgång till allt utom trädet med
kunskap om gott och ont, vilket representerar valet att lyda eller trotsa Gud (1
Mos 2:8–9, 25).
- 4. Frestelsen av ormen:** Ormen, listig och förrädisk, övertygar Eva att äta av
den förbjudna frukten från trädet genom att lova henne att hon ska bli som
Gud. Hon ger också till Adam, som äter (1 Mos 3:1–6, 2 Kor 11:3, 1 Tim 2:14).
- 5. Syndafallet:** De äter av frukten, inser sin nakenhet och försöker gömma
sig för Gud. Fallet markerar syndens och dödens inträde i världen (1 Mos
3:7–10, Rom 5:12).
- 6. Guds dom:** Gud dömer ormen, Eva och Adam: kvinnan ska föda med
smärta, mannen ska arbeta hårt, båda ska åter bli jord och de drivs ut ur
lustgården (1 Mos 3:14–19, 23–24, Rom 5:16–19).
- 7. Mänsklighetens fall i Adam:** På ett sätt var vi alla närvarande i Adam när
han syndade. Genom en enda människa kom synden in i världen, och genom
synden döden. Och därigenom drabbar döden alla (Rom 5:12–14, 1 Kor
15:21–22).
- 8. Löftet om frälsning:** Mitt i domen lovar Gud en framtida seger över
synden genom ”kvinnans avkomma”, en profetia om Messias som ska krossa
ormens huvud (1 Mos 3:15, Rom 16:20).
- 9. Den siste Adam:** Där Adam genom sin olydnad förde synden in i världen,
kom Kristus med lydnad och offer för att ge rättfärdighet och liv. Genom
Kristus öppnas möjligheten till försoning med Gud och evigt liv (Rom
5:18–19, 1 Kor 15:45–49, Hebr 2:14–15).
- 10. Den andra människan:** Genom uppståndelsen öppnar Kristus vägen till
en ny skapelse, där troende får del av hans seger över synd och död. Medan
Adam förknippas med synd och död, förknippas Kristus med rättfärdighet
och liv (1 Kor 15:47–49, Rom 6:4–5).

Patriarkernas kronologi

En enkel kronologi över patriarktiden baserad på åldrar och uppskattning av tidsperioder.

- 1. Gud sluter förbund (omkr 2060 fKr):** Gud sluter ett förbund med Abraham och lovar att göra honom till ett stort folk, ett folk i vilket alla på jorden ska bli välsignade (1 Mos 12:1–9, 15:1–6).
- 2. Herren besöker Abraham (omkr 2036 fKr):** Tre män, varav en är Herren, besöker Abraham och hans hustru Sara och förkunnar att Sara ska få en son trots hennes höga ålder. Sara ler i misstro, men Herrens löfte står fast (1 Mos 18:1–15).
- 3. Isaks födelse (omkr 2035 fKr):** Sara föder Isak enligt Guds löfte. Abraham omskar Isak på åttonde dagen som tecken på förbundet (1 Mos 21:1–7).
- 4. Abraham redo att offra Isak (omkr 2020 fKr):** Gud prövar Abraham genom att be honom offra sin ende son. Abraham är redo att lyda, men Gud griper in och ger en bagge som offer istället. Händelsen visar Abrahams tro (1 Mos 22:1–19, jfr Hebr 11:19).
- 5. Esau och Jakob föds (omkr 1975 fKr):** Isaks hustru Rebecka föder tvillingarna Esau och Jakob. Herren förutsäger att den äldre ska tjäna den yngre (1 Mos 25:19–26).
- 6. Jakob lurar Esau (omkr 1955 fKr):** Jakob utnyttjar Esaus hunger och köper hans förstfödsrätt för en skål soppa. Senare lurar Jakob sin far Isak och får välsignelsen som var avsedd för Esau (1 Mos 25:27–34, 27:1–40).
- 7. Josefs födelse (omkr 1885 fKr):** Jakob älskar sin son Josef, som föds av Rakel. Josef blir Jakobs favorit, vilket väcker avund hos hans äldre bröder (1 Mos 30:22–24).
- 8. Josef säljs till Egypten (omkr 1855 fKr):** Josefs bröder säljer honom som slav till en karavan som för honom till Egypten. Josef hamnar i Potifars hus och kastas i fängelse efter falska anklagelser (1 Mos 37:12–36, 39:1–20).
- 9. Josef avslöjar vem han är (omkr 1847 fKr):** Men Gud upphöjer Josef och efter att ha blivit Faraos högra hand möter Josef sina bröder som är på jakt efter mat under en hungersnöd. Han avslöjar sin identitet, förlåter dem och förklarar att Gud har sänt honom till Egypten för att rädda deras liv (1 Mos 45:1–15).
- 10. Jakobs flytt till Egypten (omkr 1845 fKr):** Jakob och hela hans familj flyttar till Egypten på Josefs inbjudan. De bosätter sig i Goshen (1 Mos 46:1–7, 46:28–34, 47:1–12).

Abrahams liv (I)

1. Abrams kallelse: Gud kallar Abram och hans familj att lämna kaldeiska Ur och gå till det land som Gud ska visa honom (1 Mos 11:31–12:3).

2. Abram i Kanaan: Abram lyssnar till kallelsen, lämnar Ur och vandrar med sin hustru Saraj och sin brorson Lot via Harran till Kanaan. Där sluter Gud förbund med Abram och lovar att ge honom och hans avkomma landet och att i avkomman alla folk på jorden ska bli välsignade: ett löfte om den kommande Messias (1 Mos 12:1–9).

3. Abram i Egypten: Under en hungersnöd flyttar Abram vidare till Egypten, där han presenterar Saraj som sin syster av rädsla för farao, något som leder till konflikter och problem (1 Mos 12:10–20).

4. Abram och Lot går skilda vägar: Abram och hans brorson Lot delar på sig för att undvika konflikter mellan sina herdar. Lot väljer att bo i Jordandalen nära staden Sodom (1 Mos 13:1–18).

5. Abrams förbund förnyas: Gud förnyar sitt förbund med Abram och lovar att hans avkomma ska bli talrik som stjärnorna på himlen och att han ska få landet från Egyptens flod till Euftrat (1 Mos 15:1–21).

6. Abram får en son, Ismael: Då den utlovade avkomman dröjer väljer Abram i otålighet att skaffa en son, Ismael, med Hagar, Sarajs slavinna, eftersom Saraj tycks förbli barnlös (1 Mos 16:1–16).

7. Abram får nytt namn: Gud ändrar Abrams namn till Abraham och Sarajs namn till Sara och förnyar än en gång löftet att han ska bli en far till många folk. Gud instiftar omskärelsen som tecken på förbundet (1 Mos 17:1–14).

8. Abraham får besök: Abraham får besök av tre änglar som förutsäger att Sara till slut ska få en son. Sara ler åt tanken. Mötet med änglarna är en teofani, en fysisk uppenbarelse av Gud själv (1 Mos 18:1–15).

9. Abraham vädjar förgäves: Abraham vädjar till Gud att skona Sodom och Gomorra om där finns rättfärdiga människor (1 Mos 18:16–33). Inte ens tio rättfärdiga finns och Gud ödelägger städerna Sodom och Gomorra men låter Lot komma undan (1 Mos 19:1–29).

10. Abraham och Abimelek: Abraham upprepar misstaget att kalla Sara sin syster, och det leder till konflikt med kung Abimelek (1 Mos 20:1–18, jfr 21:22–34).

Abrahams liv (II)

11. Abraham får en son, Isak: Till slut föder Sara en son enligt Guds löfte, trots att hon och Abraham har nått hög ålder. Sonen får namnet Isak (1 Mos 21:1–7).

12. Abraham fördriver Ismael: Efter Isaks födelse skickar Abraham iväg Hagar och Ismael, men Gud lovar samtidigt att också göra Ismael till ett stort folk (1 Mos 21:8–21).

13. Abraham uppmanas till offer: Gud prövar Abrahams tro genom att utmana honom att offra löftessonen Isak. Abraham brottas med frågan men blir övertygad om att Gud kan uppväcka Isak från de döda (1 Mos 22:1–2, jfr Hebr 11:17–19).

14. Abraham hindras: Abraham går till Moria berg, redo att offra Isak, men Gud griper in och avvärjer offret. Gud tillhandahåller ett substitut, en bagge, för offret. På så sätt prövas Abrahams tro (1 Mos 22:3–19).

15. Abrahams hustru Sara dör: Abrahams hustru Sara dör och Abraham köper Makpelas grotta som en familjegrav (1 Mos 23:1–20).

16. Abraham hittar en hustru åt Isak: Abraham sänder sin tjänare för att hitta en hustru åt Isak. Isak gifter sig med Rebecka (1 Mos 24:1–67).

17. Abraham gifter sig med Ketura: Efter Saras död gifter Abraham om sig med Ketura. De får sex barn tillsammans (1 Mos 25:1–6).

18. Abrahams död och begravning: När Isak och Rebecka fått Esau och Jakob, dör Abraham vid 175 års ålder och begravs bredvid Sara i Makpelagrottan. Barnbarnen var omkring 15 år när Abraham dog (1 Mos 25:7–11, 20, 26).

19. Abraham i Nya testamentet: Abraham framhålls som en förebild i tro. Han trodde på Guds löften, vilket räknades honom till rättfärdighet (Rom 4:1–5, Hebr 11:8–12). Han beskrivs som den andlige fadern till alla som tror, både judar och hedningar. Löftet om välsignelse genom hans avkomma förverkligas i Kristus (Gal 3:6–9, Joh 8:39–40).

20. Abrahams grav: Den plats som kallas Abrahams grav ligger i Hebron. Graven ligger i en byggnad som har varit en helig plats för både judar och muslimer i århundraden. Byggnaden är idag uppdelad och används både som moské och synagoga (se 1 Mos 25:9–10, 49:29–31, 50:13).

De centrala förbunden i Bibeln

- 1. Förbundet i Edens lustgård:** Efter syndafallet sluter Gud ett förbund med Adam och Eva och lovar att kvinnans avkomma ska krossa ormens huvud, ett löfte om den kommande Messias och frälsningen genom honom (1 Mos 3:15, Gal 3:16).
- 2. Förbundet med Noa:** Efter syndafloden sluter Gud ett förbund med Noa och lovar att aldrig mer ödelägga jorden med en flod. Regnbågen blir tecknet på detta förbund (1 Mos 9:8–17).
- 3. Förbundet med Abraham:** Gud kallar Abraham, sluter ett förbund med honom som lovar att göra honom till ett stort folk, välsigna honom och att hans ättlingar ska ärva landet (1 Mos 12:1–3, 13:14–18).
- 4. Förbundet upprepas för Abraham:** Gud bekräftar sitt löfte genom ett formellt förbund där han själv som ett tecken på sin trofasthet går mellan de styckade djuren medan Abraham sover (1 Mos 15:1–20).
- 5. Förbundet förnyas med Abraham:** Gud ger omskärelsen som tecken på förbundet och förnyar sitt löfte om en avkomma genom Sara (1 Mos 17:1–21).
- 6. Förbundet med Isak:** Gud bekräftar förbundet med Abraham genom att ge samma löften till Isak, inklusive löftet om ett land, ett folk och en välsignelse (1 Mos 26:2–5).
- 7. Förbundet med Jakob:** Guds förbund med Abraham och Isak förnyas också med Jakob, där Gud bekräftar att hans ättlingar ska få landet och bli till välsignelse (1 Mos 28:13–15).
- 8. Förbundet på Sinai:** Gud ger lagen genom Mose, ingår ett nytt förbund och kallar folket till att leva som ett heligt folk (2 Mos 19:3–20:17). Innan folket går in i Kanaans land upprepar Mose lagen och förbundet med en utmaning till trohet och lydnad (5 Mos 29:1–29).
- 9. Förbundet med David:** Gud lovar David att hans tron ska bestå för evigt genom en av hans efterkommande, en profetia om Messias (2 Sam 7:12–16, Ps 89:4).
- 10. Det nya förbundet:** Genom profeten Jeremia lovar Gud att ingå ett nytt förbund med sitt folk, ett annat slags förbund där Gud ska skriva sin lag i folkets hjärtan och förlåta dem deras synder, vilket förverkligas genom Jesu försoningsverk (Jer 31:33–34, Luk 22:20).